

Természet a nagyvárosban

Budapestnek olyan zöldfelületi értékei vannak, amelyek Európában is sok tekintetben egyedülállóvá teszik a várost. Elmondhatjuk ezt a parkhálózatról, a fasorokról és az erdészeti értékekről is, bár utóbbiak például egy Városligethez képest kevésbé ismertek. A természetnek, a természetvédelemnek és az erdőgazdálkodásnak van és lesz szerepe a jövő nagyvárosaiban is, hangsúlyozta a Több Zöld Várost Európának konferencián elhangzott előadásában Bajor Zoltán, a BKM Nonprofit Zrt. Főkert Kertészeti Divízió természetvédelmi és erdőkezelési osztályvezetője.

A fővárosban korán megjelent az intézményesített természetvédelem. 1944-ben elsőként a Pál-völgyi-barlang felszínét nyilvánították védetté geológiai értékei miatt. Azt követően egyre több területet helyeztek védelem alá, legutolsóként 2022-ben az 57 hektáros nagytétényi Duna-part értékes ligeterdejét, amely ökoszisztéma-szolgáltatásait tekintve és klímavédelmi szempontok alapján értékes terület. Ott található például a főváros legnagyobb, 8-9 méteres törzskörméretű fá.

A Budai Tájvédelmi Körzet 10 528 hektáros, a főváros legnagyobb természetvédelmi területe. Budapest tüdejének is szokták nevezni, közel egynegyede a város közigazgatási határán belül van, ami nagy érték. A hazai öt legidősebb bükkerdő egyike ezen a területen belül a normafai bükkös. Budapest erdőterülete 5750 hektár, ami a magyar lakosság 20%-át szolgálja ki. Ebből a Fővárosi Önkormányzat 309 hektár természetközeli erdőt kezel. Városi erdők nélkül a települések sokkal kevésbé lennének élhetőek, emelte ki az előadó.

A főváros védett természeti értékei közül elsőként a barlangokról hallottunk. Budapest világelső a feltárt barlangjainak számában. Jelenleg százötvenet tartanak nyilván, de számuk folyamatosan növekszik, mind a mai napig fedeznek fel újabb barlangokat. Védettséget élvez minden olyan forrás, kút, természetes víz is, köztük a gyógy-, termál- és hideg vizek, ami a talajból feltör. Mindebből hetvenhárom található Budapesten. A fővárosi hat lép-terület kiterjedése majdnem 100 hektár, klimatikus és természetvédelmi szempontokból is jelentős a szerepük.

A nagytétényi Duna-part értékes ligeterdejét az idén helyezték védelem alá

Budapest 4000 hektáros országos jelentőségű Natura 2000 élőhelye négy területen helyezkedik el, ezek a Budai-hegység, a Tétényi-fennsík, a Duna és ártere, a Soroksári Duna-ág. Fontos, hogy a természeti értékeket, melyek miatt ezek a területek Natura 2000 élőhellyé válhattak, akár aktív emberi jelenléttel is

megőrizzük. Budapesten sok az egyedi jogszabállyal védett terület. Ebből 2600 hektár országos jelentőségű, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságához tartozik. A kisebbek, a lápok, kertek, barlangok felszíne is a város szerves részét képezik mint növénygyűjtemények és természetes élőhelyek. A Fővárosi Önkormányzat hangsúlyozottan foglalkozik a helyi jelentőségű természeti értékekkel is, melyek összterülete 971 hektár. Van még védelemvárományos területek is, jellemzően a főváros külső kerületeiben. Ezek eltűnésével a zöldfelületek nagysága számottevően csökkenne, ezért fontos figyelni rájuk. A 2000-es évek első felében még 1000 hektár volt a védelemvárományos területek nagysága, ebből az elmúlt hét évben összesen 250 hektár terület vált védetté.

A jogszabályi környezet biztosítja, hogy a természeti értékek hosszú távon megmaradhassanak, adott esetben ne építsék be azokat. Budapest a pannon biogeográfiai régió belül az egyik legértékesebb részre települt. Folyó, üledékes alapkőzetű hegység, alföldi táj együtteseként az élőhelyek sokszínűsége talán itt a legnagyobb hazánkban. Vannak olyan növényfajok, melyeket ha Budapesten nem védenek meg, Magyarországról is teljesen eltűnhetnek. Ilyenek például a homoktövis, melynek egyetlen, 1000 töves vadon élő állománya Újpesten található; a sárgás habszegfű 18 tóból álló állománya pedig a Gellért-hegyen él. Értékes növényállománya még Budapesten a budai nyúlfarkfüves terület is. A csikos boglárka a Normafa lejtőiről valószínűleg már tíz évvel ezelőtt eltűnt, említette meg *Bajor Zoltán*, ami mutatja, hogy a városias terület terjedése és az intenzív területhasználat miatt az érzékenyebb fajoknak a város már nem tud otthonul szolgálni. A természetvédelem és a városi zöldfelület-gazdálkodás kéz a kézben kell, hogy járjon, összegezte gondolatait az előadó.

Lejegyezte: Megyesi Éva

Jogszabályi háttér

A fővárosi zöldfelületi rendszerbe tartozó zöldterületek és zöldfelületek védelméről, használatáról, fenntartásáról és fejlesztéséről Budapest Főváros Közgyűlésének 10/2005. (III. 8.) önkormányzati rendelete tartalmaz intézkedéseket. Ez alapján a Főkert Nonprofit Zrt. (2021-től BKM Főkert Divízió) 2009 óta az összes, fővárosi önkormányzat által védett természeti értéket kezel, valamint gondoskodik az 1/1-es tulajdonú fővárosi erdőterületekről.

Az ide vonatkozó további jogszabályok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény; az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény; a 3/2008. (II. 5.) KvVM rendelet a természetvédelmi kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályokról; valamint Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről.